

KUNDALIK HAYOTDA MATEMATIKA FANINING O'RNI

SamISI akademik litseyi matematika o'qituvchisi

Botirov Zafar Shokirovichbotirovzafarshokirovich

Annotatsiya: Matematika fani kundalik hayotda juda muhim o'rin tutadi. Uning ahamiyati inson faoliyatining deyarli barcha sohalarida seziladi va bu fan yordamida biz murakkab muammolarni hal qilish, turli vazifalarni bajarish imkoniga ega bo'lamiz. Matematika nafaqat ilmiy fan sifatida, balki amaliy hayotda ham keng qo'llaniladi. U bizga dunyoni yaxshiroq tushunishga yordam beradi, shuningdek, mantiqiy fikrlashni rivojlantiradi. Bu esa har bir insonning kundalik hayotida yuzaga keladigan muammolarni samarali hal etish uchun zarurdir.

Kalit so'zlar: matematika, mantiqiy fikrlash, masalalar, xarajatlar, narx, muammolar, yechim.

Har bir inson kundalik hayotida vaqtni rejalashtirish, xarajatlarni boshqarish, oziq-ovqat va boshqa zarur buyumlarni xarid qilishda matematikani qo'llaydi. Masalan, do'konlarda narxlarni solishtirish, chegirmalarni hisoblash, oila byudjetini tuzish kabi vazifalar matematik bilimlarni talab qiladi. Shunday qilib, matematika nafaqat murakkab ilmiy nazariyalar uchun, balki oddiy va amaliy sohalar uchun ham zarurdir. Ta'lim jarayonida matematika o'rganish insonning mantiqiy fikrlash qobiliyatini oshiradi. Bu fan yordamida inson murakkab muammolarni tahlil qilish, ularni bosqichma-bosqich hal qilish, aniq va asosli xulosalar chiqarish ko'nikmalarini egallaydi. Mantiqiy fikrlash nafaqat ilmiy sohada, balki kundalik hayotda ham muhim ahamiyatga ega. Masalan, ish joyida yuzaga kelgan muammolarni hal qilishda, shaxsiy hayotda muhim qarorlar qabul qilishda matematik fikrlash yordam beradi. Bu esa insonning har qanday vaziyatda to'g'ri va oqilona harakat qilishiga yordam beradi. Zamonaviy texnologiyalar rivojlanishi bilan matematikaning ahamiyati yanada oshdi. Hozirgi kunda kompyuterlar, mobil telefonlar, internet va boshqa texnik vositalar matematik algoritmlar asosida ishlaydi. Shuning uchun matematik bilimlar zamonaviy

dunyoda muvaffaqiyatga erishishning poydevori hisoblanadi. Texnologik taraqqiyotning ko'p jihatlari matematik qonuniyatlarga tayanadi va bunday bilimlarsiz zamonaviy hayotda muvaffaqiyat qozonish qiyin bo'ladi. Shu bois, matematika fanini chuqur o'rganish har bir inson uchun zarurdir.[1]

Matematika fanining kundalik hayotdagi o'rni sog'liqni saqlash, qurilish, transport va boshqa ko'plab sohalarda ham namoyon bo'ladi. Masalan, dori-darmon dozalarini hisoblash, qurilish materiallari hajmini aniqlash, yo'nalishlarni belgilash kabi vazifalar matematik bilimlarni talab qiladi. Bu sohalarda aniqlik va to'g'rilik juda muhim bo'lib, matematik asoslarsiz bu ishlarni amalga oshirish qiyin bo'ladi. Shuningdek, ushbu fan yordamida ko'plab murakkab jarayonlar soddalashtiriladi va samaradorlik oshiriladi. Statistika va iqtisodiyot sohalarida ham matematika juda katta rol o'ynaydi. Ushbu fan yordamida iqtisodiy ko'rsatkichlarni tahlil qilish, ijtimoiy hodisalarni o'rganish, resurslarni samarali taqsimlash mumkin. Bu esa jamiyat rivojida muhim ahamiyat kasb etadi. Masalan, aholining turmush darajasini oshirish, ishlab chiqarish samaradorligini yaxshilash kabi masalalar matematik usullar yordamida hal qilinadi. Shu tariqa, matematika jamiyatning iqtisodiy va ijtimoiy taraqqiyotiga xizmat qiladi. Matematika insonning shaxsiy rivojlanishida ham katta ahamiyatga ega. Bu fan insonni sabr-toqatli, diqqatli va intizomli bo'lishga o'rgatadi. Murakkab masalalarni yechish jarayonida inson mashaqqatlarga dosh berishni, xatolarni tahlil qilishni va ularni tuzatishni o'rganadi. Bu fazilatlar hayotning boshqa sohalarida ham foydali bo'ladi. Shuningdek, matematika inson tafakkurining tizimli va tartibli bo'lishiga yordam beradi.[2]

Matematika san'at va madaniyat sohalarida ham o'z aksini topadi. Geometriya va chizmalar san'at asarlarini yaratishda, musiqa ritmi va ohanglarini tashkil qilishda matematik qonuniyatlarni qo'llaniladi. Shu bilan birga, matematika inson tafakkurining go'zalligini ochib beradi, uning mantiqiy va estetik jihatlarni uyg'unlashtiradi. Bu fan insonning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishga ham xizmat qiladi.[3]

Bundan tashqari, matematika fanining roli sport sohasida ham sezilarli. Sportchilar o'z natijalarini tahlil qilish, mashg'ulotlarni rejalashtirish, strategiyalarni

ishlab chiqishda matematik usullardan foydalanadilar. Bu esa ularning samaradorligini oshirishga yordam beradi. Shuningdek, sport musobaqalarining natijalarini statistik tahlil qilish, o'yinchilar faoliyatini baholashda ham matematika muhim ahamiyatga ega. Matematika fani insonning muloqot va kommunikatsiya jarayonlarida ham o'z o'rniga ega. Masalan, axborot texnologiyalari orqali ma'lumotlarni uzatishda kodlash va shifrlash usullari matematik bilimlarga asoslanadi. Bu esa ma'lumotlarning xavfsizligi va ishonchliligini ta'minlashga yordam beradi. Shu tariqa, matematika zamonaviy kommunikatsiya vositalarining samaradorligini oshiradi.[4]

Xulosa:

Xulosa qilib aytganda, matematika fani kundalik hayotimizning ajralmas qismi bo'lib, uning o'zni juda katta va ko'p qirrali. Bu fan nafaqat ilmiy va texnologik taraqqiyotning poydevori, balki insonning shaxsiy va ijtimoiy hayotida ham muhim vosita hisoblanadi. Matematika yordamida biz murakkab dunyoni tushunamiz, uni boshqaramiz va hayotimizni yaxshilaymiz. Shuning uchun har bir inson matematika fanini chuqur o'rganishi va uni kundalik hayotda qo'llashi zarurdir. Bu nafaqat bilim va ko'nikmalarni oshirish, balki hayot sifatini yaxshilashga xizmat qiladi. Matematika faniga bo'lgan e'tibor va hurmat insonning muvaffaqiyatli va baxtli hayot kechirishining muhim omilidir.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Sobirova D. Matematika fanining bugungi kunda kundalik hayotdagi qo'llanilishi. – Toshkent: Ilm-fan, 2023. – 150 b.
2. Pichurin L.F. Matematika gumanitar fan. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2020. – 180 b.
3. Karimova N., Islomov B. Matematika fanini kundalik hayotga bog'lab o'qitish. – Toshkent: Ta'lim nashriyoti, 2021. – 120 b.
4. Tursunov M. Boshlang'ich matematika kursi nazariyasi. – Namangan: NamDU nashriyoti, 2024. – 200 b.
5. Akbarov R. Matematika fanining inson hayotidagi o'zni va uni o'rganish. – Toshkent: O'zbekiston ilmiy nashriyoti, 2022. – 140 b.

6. Xolmatov A. Matematikaning kundalik hayotdagi ahamiyati. – Toshkent: Ta'lim nashriyoti, 2023. – 160 b.
7. Rahmatullayev Sh. Matematika va uning jamiyatdagi roli. – Toshkent: Pedagogika universiteti nashriyoti, 2021. – 170 b.